

15 -ാം കേരള നിയമസഭ

7 -ാം സമ്മേളനം

നക്ഷത്ര ചിഹ്നം ഇല്ലാത്ത ചോദ്യം നം. 985

07-12-2022 - ൽ മറുപടിയ്ക്ക്

ശബരിമല തീർത്ഥാടനം സുഗമമാക്കാനുള്ള നടപടികൾ

ചോദ്യം		ഉത്തരം	
<p>ശ്രീ സജി ചെറിയാൻ, ശ്രീ കെ യു ജനീഷ് കുമാർ, ശ്രീ പി.പി. ചിത്തരഞ്ജൻ, ശ്രീമതി യു പ്രതിഭ</p>		<p>ശ്രീ കെ. രാധാകൃഷ്ണൻ (പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ്ഗ, പിന്നാക്ക വിഭാഗക്ഷേമവും ദേവസ്വവും പാർലമെന്ററികാര്യവും വകുപ്പ് മന്ത്രി)</p>	
(എ)	<p>ശബരിമല തീർത്ഥാടനം കൂടുതൽ സുഗമമാക്കുന്നതിനായി ദേവസ്വം ബോർഡും സർക്കാരും നടത്തിയ മുന്നൊരുക്കങ്ങൾ എന്തെല്ലാമാണെന്ന് അറിയിക്കുമോ; തിരക്ക് നിയന്ത്രിക്കാൻ ക്രമീകരണം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടോയെന്ന് അറിയിക്കുമോ;</p>	(എ)	<p>ശബരിമല തീർത്ഥാടനം സുഗമമാക്കുന്നതിനായി സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന മുന്നൊരുക്കങ്ങളും തിരക്ക് നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനും അടിയന്തര ആരോഗ്യ സാഹചര്യങ്ങൾ നേരിടുന്നതിനും മാലിന്യ നിവാരണത്തിനും സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള ക്രമീകരണങ്ങളും അനുബന്ധമായി ചേർക്കുന്നു.</p>
(ബി)	<p>ശുദ്ധജല ലഭ്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും അടിയന്തര ആരോഗ്യ സാഹചര്യങ്ങൾ നേരിടുന്നതിനും കാര്യക്ഷമമായ സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടോയെന്ന് വ്യക്തമാക്കുമോ;</p>	(ബി)	<p>ശബരിമല തീർത്ഥാടനം സുഗമമാക്കുന്നതിനായി സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന മുന്നൊരുക്കങ്ങളും തിരക്ക് നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനും അടിയന്തര ആരോഗ്യ സാഹചര്യങ്ങൾ നേരിടുന്നതിനും മാലിന്യ നിവാരണത്തിനും സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള ക്രമീകരണങ്ങളും അനുബന്ധമായി ചേർക്കുന്നു.</p>
(സി)	<p>തീർത്ഥാടനം പരിസ്ഥിതി സൗഹൃദമാക്കുന്നതിനും മാലിന്യ നിവാരണം ഫലപ്രദമാക്കുന്നതിനും സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള നടപടികൾ വിശദമാക്കുമോ?</p>	(സി)	<p>ശബരിമല തീർത്ഥാടനം സുഗമമാക്കുന്നതിനായി സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന മുന്നൊരുക്കങ്ങളും തിരക്ക് നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനും അടിയന്തര ആരോഗ്യ സാഹചര്യങ്ങൾ നേരിടുന്നതിനും മാലിന്യ നിവാരണത്തിനും സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള ക്രമീകരണങ്ങളും അനുബന്ധമായി ചേർക്കുന്നു.</p>

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

കോവിഡിന് ശേഷമുള്ള ശബരിമല തീർത്ഥാടന കാലം എന്ന നിലയിൽ വൻ ഭക്തജന തിരക്ക് ഉണ്ടാകുമെന്നത് മുന്നിൽ കണ്ട് ആവശ്യമായ ക്രമീകരണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനായി കാലേക്സി നടപടികൾ സ്വീകരിച്ചിരുന്നു. ശബരിമല തീർത്ഥാടനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ് കൈക്കൊള്ളേണ്ടതായ മുന്നോട്ടുള്ളതരങ്ങൾ സംബന്ധിച്ചും ഏഴ് ഇടങ്ങളിൽ കിഫ്ബി ഫണ്ട് ഉപയോഗപ്പെടുത്തി നടന്നുവരുന്നതായ ഇടത്താവളം നിർമ്മാണങ്ങളുടെ പുരോഗതി സംബന്ധിച്ചും ബഹു. ദേവസ്വം വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ അദ്ധ്യക്ഷതയിലും ബോർഡ് പ്രസിഡന്റിന്റെയും അംഗങ്ങളുടെയും സാന്നിധ്യത്തിലും 13/09/2022-ന് ബോർഡിലെ ഉന്നത ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെയും കിഫ്ബി, NBCC എന്നിവിടങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള പ്രതിനിധികളുടെയും സാന്നിധ്യത്തിൽ യോഗം ചേർന്ന് ആവശ്യമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുകയുണ്ടായി. തുടർന്ന് 14/09/2022-ന് ബഹു. ദേവസ്വം വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ അദ്ധ്യക്ഷതയിലും ബഹു. റവന്യൂ വകുപ്പ് മന്ത്രി, ബഹു. ആരോഗ്യ വകുപ്പ് മന്ത്രി, ബഹു. ജലവിഭവ വകുപ്പ് മന്ത്രി, ബഹു. ഗതാഗത വകുപ്പ് മന്ത്രി എന്നിവരുടെ സാന്നിധ്യത്തിലും വിവിധ സർക്കാർ വകുപ്പ് മേധാവികളുടെ യോഗം ചേർന്ന് മുന്നോട്ടുള്ളതരങ്ങൾ അവലോകനം ചെയ്തിരുന്നു. മേൽ പറഞ്ഞ യോഗങ്ങളിൽ കൈക്കൊണ്ട തീരുമാനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിലെ പുരോഗതി വിലയിരുത്തുന്നതിനായി 17/10/2022-ന് ബഹു. ദേവസ്വം വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ പമ്പയിൽ യോഗം ചേരുകയുണ്ടായി. തുടർന്ന് ബഹു. മുഖ്യമന്ത്രി തന്നെ 18/10/2022-ന് എല്ലാ വകുപ്പുകളുടെയും യോഗം വിളിക്കുകയും മുന്നോട്ടുള്ളതരങ്ങൾ വിലയിരുത്തുകയും ചെയ്തു. ശബരിമലയിലേക്ക് മറ്റ് ദക്ഷിണേന്ത്യൻ സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ നിന്നും തീർത്ഥാടകർ ധാരാളമായി എത്തിച്ചേരുന്നതിനാൽ ശബരിമലയിൽ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന ക്രമീകരണങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച് ടി സംസ്ഥാനങ്ങളെ അറിയിക്കുന്നതിനും അവരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളും നിർദ്ദേശങ്ങളും ആവശ്യങ്ങളും പരിഗണിക്കുന്നതിനുമായി ദക്ഷിണേന്ത്യൻ സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ എൻഡോവ്മെന്റ് വകുപ്പ് കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന മന്ത്രിമാരുടെയും ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെയും യോഗം 02/11/2022-ന് ബഹു. ദേവസ്വം വകുപ്പ് മന്ത്രി വിളിച്ച് ചേർത്തിരുന്നു. തുടർന്ന് പുനലൂർ, ചെങ്ങന്നൂർ, പന്തളം എന്നീ ഇടത്താവളങ്ങളിലെ മുന്നോട്ടുള്ളതരങ്ങൾ വിലയിരുത്തുന്നതിനായി ടി സ്ഥലങ്ങളിൽ വച്ച് 10/11/2022-ന് യോഗങ്ങൾ ചേരുകയുണ്ടായി. മേൽ പറഞ്ഞ അവലോകന യോഗങ്ങൾ കൂടാതെ മറ്റ് വകുപ്പുകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന മന്ത്രിമാരും ശബരിമലയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് അവലോകന യോഗങ്ങൾ വിളിക്കുകയും തങ്ങളുടെ വകുപ്പിന്റെ

മുന്നോട്ടുവരുന്നതിനായി ആവശ്യമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. വകുപ്പ് മേധാവികളുടെയും ജില്ലാ കളക്ടർമാരുടെയും നേതൃത്വത്തിലും മറ്റ് അനേകം യോഗങ്ങളും നടക്കുകയുണ്ടായി.

2022-23 ലെ ശബരിമല മണ്ഡല മകരവിളക്ക് തീർത്ഥാടനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലക്കൽ എന്നിവിടങ്ങളിലെ വിവിധ വകുപ്പുകളുടെ ഏകോപനത്തിനും ശുചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളും, സ്കാഡ് പ്രവർത്തനങ്ങളും, ദുരന്തനിവാരണ പ്രവർത്തനങ്ങളും ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി ഐ.എ.എസ് കേഡറിലുള്ള ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥനെ ശബരിമല അഡീഷണൽ ജില്ലാ മജിസ്ട്രേറ്റായി സർക്കാർ നിയമിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതോടൊപ്പം തന്നെ സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ ഡ്യൂട്ടി മജിസ്ട്രേറ്റുമാരെയും എക്സിക്യൂട്ടീവ് മജിസ്ട്രേറ്റുമാരെയും നിയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്.

തൻ വർഷത്തെ ശബരിമല തീർത്ഥാടന കാലയളവിലേക്കായി ഒരുക്കിയിട്ടുള്ള പ്രധാന മുന്നോട്ടുവരുന്നതിനായി, ക്രമീകരണങ്ങൾ എന്നിവയുടെ വിശദാംശങ്ങൾ ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

- ശബരിമലയിൽ എത്തുന്ന ഭക്തർക്ക് സുഗമമായ ദർശനം ലഭ്യമാക്കുന്നതിലേക്കും, ആയതനുസരിച്ചുള്ള ക്രമീകരണങ്ങൾ മുൻകൂട്ടി ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിലേക്കും ശബരിമലയിലേയ്ക്കുള്ള തീർത്ഥാടകരുടെ പ്രവേശനം വെർച്വൽ ക്യൂ വഴി മാത്രമാണ് അനുവദിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഓൺലൈനായി ബുക്ക് ചെയ്യുവാൻ സാധിക്കാതെ വരുന്ന ഭക്തർക്ക് സ്പോട്ട് രജിസ്ട്രേഷൻ സൗകര്യം അനുവദിച്ചു നൽകുന്നതിലേയ്ക്ക് വിവിധ ജില്ലകളിലെ 12 പ്രധാന ക്ഷേത്രങ്ങൾക്ക് സമീപം സ്പോട്ട് ബുക്കിംഗ് കേന്ദ്രങ്ങൾ തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ് സൗജന്യമായി പ്രവർത്തിച്ച് വരുന്നുണ്ട്.
- തീർത്ഥാടനത്തോടനുബന്ധിച്ച് Manpower Management, Traffic Management, Security Arrangements എന്നിവയ്ക്കായി ഒരു പ്രത്യേക Bandobust Plan തയ്യാറാക്കിയിട്ടുള്ളതാണ്. അതോടൊപ്പം ക്രമസമാധാന പാലനം ഉറപ്പാക്കുന്നതിലേക്കായി 13,000 പൊലീസുകാരെ ആറ് ബാച്ചുകളാക്കി തിരിച്ച് നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്.
- അടിയന്തിരഘട്ട ദുരന്തനിവാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നതിലേക്കായി സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ 24x7 അടിയന്തിരഘട്ട കാര്യനിർവ്വഹണ കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. അതോടൊപ്പം തന്നെ തീർത്ഥാടന

പാതകളിലെ അപകടാവസ്ഥ പരിശോധിക്കുന്നതിന് സുരക്ഷാ യാത്രയും ഹസാർഡ് മാപ്പിംഗും ദുരന്ത നിവാരണ വകുപ്പ് നടത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്.

- പരമ്പരാഗത കാനനപാതകൾ വനം വകുപ്പ് തീർത്ഥാടനത്തിനായി സജ്ജമാക്കിയിട്ടുള്ളതാണ്. അതോടൊപ്പം തന്നെ വനപാതകളിൽ ശുചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പാക്കുന്നതിലേക്കായി ഇക്കോ ഗാർഡുകളെ നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതും, പ്രത്യേക കൺട്രോൾ റൂമുകൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ളതും, വന്യജീവി സാന്നിധ്യം തിരിച്ചറിയുന്നതിന് വിവിധ സ്ഥലങ്ങളിൽ ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇൻലിജൻസ് ക്യാമറകൾ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്.
- തീർത്ഥാടകരുടെ തിരക്ക് കണക്കിലെടുത്ത് ശബരിമലയിലേക്ക് സംസ്ഥാനത്തെ വിവിധ ഡിപ്പോകളിൽ നിന്നും കെ.എസ്.ആർ.റ്റി.സി സർവ്വീസുകൾ ക്രമീകരിച്ചിട്ടുള്ളതും, നിലയ്ക്കൽ-പമ്പ അധിക ചെയിൻ സർവ്വീസുകൾ ക്രമീകരിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്.
- തീർത്ഥാടകരുടെ ആരോഗ്യ സുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതിലേക്കായുള്ള എല്ലാവിധ നടപടികളും ആരോഗ്യ വകുപ്പ് സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള എല്ലാ സർക്കാർ ആശുപത്രികളും സുസജ്ജമാക്കിയിട്ടുള്ളതും, ആവശ്യാനുസരണം ഡോക്ടർമാരെയും പാരാമെഡിക്കൽ സ്റ്റാഫുകളെയും ജീവനക്കാരെയും നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതും, ആംബുലൻസുകളും മരുന്നുകളും ക്രമീകരിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. തീർത്ഥാടന പാതകളിൽ തീർത്ഥാടകർക്ക് പ്രാഥമിക ശുശ്രൂഷ നൽകുന്നതിനായി 19 അടിയന്തിരഘട്ട വൈദ്യസഹായ കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. അതോടൊപ്പം തന്നെ പകർച്ചവ്യാധികൾ തടയുന്നതിനുള്ള നടപടികളും സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.
- തീർത്ഥാടകർക്ക് കുടിവെള്ള സൗകര്യം ഉറപ്പാക്കുന്നതിലേക്കായി ആവശ്യാനുസരണം ടാപ്പുകളും കിയോസ്കുകളും വാട്ടർ അതോറിറ്റി സജ്ജമാക്കിയിട്ടുള്ളതും, ആ.ഒ പ്ലാന്റുകൾ സജ്ജമാക്കിയിട്ടുള്ളതുമാണ്. കുടിവെള്ളക്ഷാമം പരിഹരിക്കുന്നതിന് ടാങ്കർ ലോറി വഴി ശുദ്ധജലം ക്രമീകരിക്കുന്നതിനും നടപടികൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള എല്ലാ പ്രദേശങ്ങളിലും ഇടതടവില്ലാതെയുള്ള വൈദ്യുതിവിതരണത്തിനുള്ള നടപടികൾ കെ.എസ്.ഇ.ബി ക്രമീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. അതോടൊപ്പം തന്നെ പമ്പയിൽ ഇലക്ട്രിക് ചാർജിംഗ് സ്റ്റേഷൻ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്.

- തീർത്ഥാടകരുടെ സുരക്ഷാർത്ഥം സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ ആവശ്യാനുസരണം അഗ്നിശമനസേന ജീവനക്കാരെയും സ്ത്രീബാട്മിനെയും നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- വ്യാജമദ്യത്തിന്റെയും നിരോധിത ലഹരിവസ്തുക്കളുടെയും വില്പനയും ഉപയോഗവും തടയുന്നതിലേക്കായി എക്സൈസ് വകുപ്പിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ബോധവൽക്കരണ പരിപാടികൾ സംഘടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതും സ്കാഡുകൾ നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്.
- തീർത്ഥാടന കാലയളവിൽ ജില്ലാ കളക്ടർ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ വിലവിവരപട്ടിക തീർത്ഥാടകർക്ക് കാണത്തക്കവിധം വിവിധ ഭാഷകളിൽ എല്ലാ ഭക്ഷണ ശാലകളിലും പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും അമിതഭക്ഷണ വില ഈടാക്കുന്ന ഹോട്ടലുകൾക്കെതിരെ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിനും പ്രത്യേക സ്കാഡിനെ നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- ഭക്ഷണസാധനങ്ങളുടെ അളവും തൂക്കവും പരിശോധിക്കുന്നതിലേക്കായി ലീഗൽ മെട്രോളജി വകുപ്പിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ പ്രത്യേക സ്കാഡിനെ നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- ഭക്ഷ്യസുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതിന് സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള ജില്ലയിലെ എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളിലും പരിശോധന നടത്തുന്നതിന് പ്രത്യേക സ്കാഡിനെ നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- തീർത്ഥാടക വാഹനങ്ങൾക്ക് ആവശ്യമായ സൗകര്യങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനും സുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുമായി മോട്ടോർ വാഹന വകുപ്പ് സേഫ് സോൺ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കിവരുന്നുണ്ട്.
- തെരുവുനായകളുടെയും, കാട്ടുപന്നികളുടെയും, കുരങ്ങന്മാരുടെയും ശല്യം നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിലെ Electrical Installations ന്റെ സുരക്ഷ ഇലക്ട്രിക്കൽ ഇൻസ്പെക്ടർ പരിശോധിച്ച് ഉറപ്പാക്കിയിട്ടുള്ളതാണ്.
- തീർത്ഥാടകരുടെ തിരക്ക് കണക്കിലെടുത്ത് സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ അധിക ശൗചാലയങ്ങൾ ക്രമീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. അവയിൽ സന്നിധാനത്തും, നിലയ്ക്കലും ഉള്ളവ ഭക്തർക്ക് സൗജന്യമായി ഉപയോഗിക്കുന്നതിന് സൗകര്യം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്.

- ശബരിമല മണ്ഡലം-മകരവിളക്ക് മഹോത്സവത്തോടനുബന്ധിച്ച് വിവിധ വകുപ്പുകളിൽ നിന്നും ഡ്യൂട്ടിയ്ക്ക് എത്തുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥർക്ക് താമസം, ഭക്ഷണം പോലുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ് ഒരുക്കിയിട്ടുള്ളതാണ്.
- ഭക്തർക്കായി ചെങ്ങന്നൂർ റെയിൽവേ സ്റ്റേഷൻ, കൊച്ചിൻ ഇന്റർനാഷണൽ എയർപോർട്ട് എന്നിവിടങ്ങളിൽ തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ് ഇൻഫർമേഷൻ കൗണ്ടറുകൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. കൂടാതെ സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ ജില്ലാ ടൂറിസം പ്രമോഷൻ കൗൺസിൽ പ്രത്യേകം ഇൻഫർമേഷൻ സെന്ററുകൾ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- തീർത്ഥാടകർക്കായി സന്നിധാനത്ത് വിപുലമായി വിരിവയ്ക്കുന്നതിനുള്ള സൗകര്യം തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ് ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്.
- തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡിന്റെ കീഴിൽ വിവിധ ജില്ലകളിലായി 50 ഓളം ഇടത്താവളങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ടി ഇടത്താവളങ്ങളിൽ ശൗചാലയം, കുടിവെള്ളം, അന്നദാനം, പാർക്കിംഗ് തുടങ്ങിയ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ കാലേകൂട്ടി ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്. തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ് കൂടാതെ മറ്റ് ദേവസ്വം ബോർഡുകളും തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളും ഇടത്താവളങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.
- ഇടുക്കി ജില്ലയിലെ പുല്ലമേട്, ഉപ്പുപാറ സ്റ്റേഷൻ, കോഴിക്കാനം, വള്ളക്കടവ്, കുമളി, സത്രം, പരുത്തംപാറ, പാഞ്ചാലിമേട്, മുക്കുഴി എന്നിവിടങ്ങളിൽ തീർത്ഥാടകർക്കാവശ്യമായ കുടിവെള്ളം, ആരോഗ്യ സേവനങ്ങൾ, വെളിച്ചം തുടങ്ങിയ ക്രമീകരണങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.
- ഇടത്താവളങ്ങളിലുള്ള ജലാശയങ്ങളിലും, പമ്പ നദിക്കരയിലും ഭക്തർക്ക് അപകടങ്ങൾ ഉണ്ടാകാതിരിക്കുന്നതിനായി ആവശ്യമായ സുരക്ഷാ മുൻകരുതലുകൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ആവശ്യമുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ ഫയർ ഫോഴ്സിന്റെ സേവനവും ലഭ്യമാക്കിയിട്ടുള്ളതാണ്. കൂടാതെ അപകട മുന്നറിയിപ്പ് ബോർഡുകൾ വിവിധ സ്ഥലങ്ങളിൽ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്.
- ഭക്തർക്ക് പമ്പ-സന്നിധാനം പാതയിൽ എന്തെങ്കിലും തരത്തിലുള്ള അത്യാഹിതങ്ങൾ സംഭവിച്ചാൽ അവരെ അടിയന്തിരമായി മെച്ചപ്പെട്ട ആശുപത്രിയിൽ എത്തിക്കുന്നതിന് ദേവസ്വം ബോർഡിന്റെയും വനം വകുപ്പിന്റെയും ഓഫ് റോഡ് ആംബുലൻസ് സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്.

- ശബരിമല തീർത്ഥാടകർക്കായി തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ് ഇൻഷുറൻസ് പരിരക്ഷ ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്.
- പ്രധാന ഇടത്താവളമായ നിലയ്ക്കൽ കണ്ടെയ്നർ ട്രെയ്ലർ ഉൾപ്പെടെ വിപുലമായ ശൗചാലയ സൗകര്യങ്ങൾ ക്രമീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- ഔഷധ കൂട്ടുകൾ ചേർത്ത ചുക്ക് വെള്ളം കുപ്പിയിൽ നിറച്ച് നൽകുന്നതിനുള്ള സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്.
- ശബരിമല, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ എന്നിവിടങ്ങളിൽ ഭക്തർക്ക് മൂന്ന് നേരവും അന്നദാന സൗകര്യം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്.
- കാനന പാതയിൽ വിവിധ സന്നദ്ധ സംഘടനകളുടെ സഹായത്തോടെ വിപുലമായ സൂച്ചർ സർവ്വീസ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള വിവിധ സൗകര്യങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- പ്ലാസ്റ്റിക് വസ്തുക്കളുടെ ഉപയോഗം പൂർണ്ണ തോതിൽ ഒഴിവാക്കുന്നതിലേക്ക് ഭക്തർ കൊണ്ട് വരുന്ന പ്ലാസ്റ്റിക് കുപ്പികൾ ശേഖരിച്ച് ആയതിന് പകരം സ്റ്റീൽ പാത്രങ്ങൾ നൽകി വരുന്നു.
- മാലിന്യ നിർമ്മാർജ്ജനം, പ്ലാസ്റ്റിക് നിർമ്മാർജ്ജനം എന്നിവയ്ക്കായി തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ് 'പവിത്രം ശബരിമല' എന്ന ശുചീകരണ പദ്ധതി ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുള്ളതും ആയതിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഇതര വകുപ്പുകളുമായി ഏകോപിപ്പിച്ച് നടപ്പിലാക്കി വരുന്നതുമാണ്.
- തീർത്ഥാടനത്തോടനുബന്ധിച്ച് സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ്, പന്തളം, കളനട എന്നിവിടങ്ങളിൽ ശുചീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പാക്കുന്നതിലേക്കായി 1000 വിശുദ്ധീസേനാംഗങ്ങളെ ജില്ലാ ഭരണകൂടം തമിഴ്നാട് അയ്യപ്പസേവാസംഘം മുഖേന നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ മാലിന്യനിർമ്മാർജ്ജനം കാര്യക്ഷമമായി നടപ്പാക്കുന്നുവെന്ന് ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും, ജലമലിനീകരണം, വായുമലിനീകരണം, ശബ്ദമലിനീകരണം എന്നിവ പരിശോധിക്കുന്നതിനുമുള്ള സംവിധാനങ്ങൾ മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ് ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതുമാണ്.
- തീർത്ഥാടകർക്ക് തുണിസഞ്ചികൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനായി ചെങ്ങന്നൂർ, നിലയ്ക്കൽ എന്നിവിടങ്ങളിൽ ശുചിത്വ മിഷൻ കിയോസ്കുകൾ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളതും, ഗ്രീൻപ്രോട്ടോക്കോൾ

പാലിക്കുന്നതിതിന്റെ ഭാഗമായി വിവിധ ഭാഷകളിലുള്ള പോക്കറ്റ് കാർഡുകൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതുമാണ്.

- സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ ബേസ് ക്യാമ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ ടെലഫോൺ കവറേജും, ഇന്റർനെറ്റ് കണക്ഷനും ഉറപ്പാക്കിയിട്ടുള്ളതാണ്.
- മിഷൻ ഗ്രീൻ ശബരിമല പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി ജാഹ, കണമല എന്നിവിടങ്ങളിൽ വനം വന്യജീവി വകുപ്പ് ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെ സഹായത്തോടെ തീർത്ഥാടകരുടെ വാഹനങ്ങൾ തടഞ്ഞുനിർത്തി തീർത്ഥാടകരിൽ നിന്നും പ്ലാസ്റ്റിക് സഞ്ചികൾ ശേഖരിച്ച് പകരം തുണി സഞ്ചികൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ കുടുംബശ്രീ സ്വീകരിക്കുന്നതാണ്.